

Aktuální vývoj a struktura ekonomické imigrace do ČR ze zemí V4*

Abstrakt:

Článek se soustředí na imigraci pracovní síly do České republiky (ČR) se zaměřením na imigraci ze států Visegrádské 4 (V4). Obecně vycházíme z faktu, že díky geografické blízkosti, v případě ČR a Slovenské republiky (SR) malým jazykovým bariérám i díky podobnému historickému vývoji bude pracovní síla migrovat především do zemí sousedních. Cílem článku je analyzovat ekonomickou imigraci z V4, její intenzitu a strukturu, v letech předcházející a následující vstupu do EU (2000-2007) a stanovit, zda měl vstup do EU na tento typ imigrace vliv.

Klíčová slova:

Imigrace, EU, ČR, pracovní síla, Visegrádská 4

Českou republiku nelze považovat za ekonomiku s vysokým podílem cizí pracovní síly a toto téma bylo po dlouhou dobu v porovnání např. s ekonomikami EU-15 relativně málo diskutované. S růstem ekonomické úrovně se ale i ČR musí začít vyrovnávat s faktem, že bude nejen tranzitní, ale i cílovou zemí pro imigranty zejména z východoevropských a asijských zemí. Článek se proto zaměřuje na problematiku imigrace pracovní síly do ČR ze států Visegrádské 4 (Polsko, SR, Maďarsko). Vycházíme z předpokladu, že díky geografické blízkosti, v případě ČR a SR i malým jazykovým bariérám, a díky podobnému historickému vývoji pracovní síla migruje především do zemí sousedních. Cílem článku je zanalyzovat ekonomickou imigraci ze států Visegrádské 4 v letech 2000-2007 do ČR (tedy v období předcházející a následující vstupu do EU) a stanovit, zda měl vstup ČR do EU na tento typ imigrace vliv. Vzhledem k tomu, že před rokem 2004 migraci bránily překážky v podobě administrativních bariér (např. pracovních povolení atd.) předpokládáme, že vstupem do EU se možnost migrace mezi státy V4 zjednodušila a intenzita migrace se zvýšila. Kvůli relativně podobné k ekonomické úrovni všech států V4 bereme v potaz pouze migraci ekonomickou, tedy migraci za účelem zlepšení stávající ekonomické situace, ne migraci politickou.

* Tento článek byl zpracován v rámci grantu GAČR 402/07/0521, Vnitřní trh mezi zeměmi Visegrádské čtyřky: fungování a efekty.

Za hlavní indikátory ekonomické migrace, které mají pochopitelně vliv i na imigraci do ČR ze zemí V4, se obecně považují:¹

1. rozdíl HDP na obyvatele;
2. rozdíl v míře nezaměstnanosti;
3. rozdíl v míře zaměstnanosti;
4. počet imigrantů v dané zemi.

Lze zjednodušeně říci, že ČR v případě ekonomik SR, Polska a Maďarska splňuje výše uvedená kritéria cílové země pro ekonomickou imigraci. Z údajů Eurostatu vyplývá, že HDP na obyvatele v ČR je dlouhodobě nejvyšší ze států skupiny V4, míra nezaměstnanosti je naopak na nižší úrovni než v ostatních státech V4. Míra zaměstnanosti je v rámci regionu dlouhodobě nejvyšší. V případě počtu imigrantů je nutné zmínit především menšinu slovenskou, v menší míře i menšinu polskou, a to zejména v hraničních oblastech (severní Morava a Slezsko).² Cílem je tedy určit, zda měl vstup do EU dopad na volný pohyb osob a na migraci pracovní síly v rámci skupiny V4. Analyzovat budeme období 2001–2007, přičemž roky 2001–2003 budeme považovat za období před vstupem do EU a roky 2004–2007 za období po vstupu do EU. Vycházíme z teze, že pokud má možnost volného pohybu na tento typ migrace vliv, musí být dopad patrný zejména v letech těsně předcházející a následující vstupu do EU. Základním ukazatelem pro analýzu bude počet cizích státních příslušníků a cizích pracovníků ze zemí V4 přicházejících do dané ekonomiky (migration inflows), které lze vzhledem k povinnosti evidence snadno zdokumentovat.

Základní tezí, kterou budeme článek testovat je, že pokud má vstup do EU na imigraci vliv, je průměrný roční přírůstek imigrace v období 2004–2007 vyšší než v období 2001–2003. Co se týče dat a zdrojů informací, budeme vycházet z publikací OECD, zejména publikace International Migration Outlook 2008 a dat vygenerovaných nebo evidovaných ČSÚ v rámci publikace Cizinci v ČR. V ČR bohužel neexistuje jednotný registr cizinců, data v různé šíři eviduje několik ministerstev (MPSV, MPO a MV) a institucí.

1. Vývoj imigrace do ČR

Jak již bylo řešeno výše, v České republice se problematikou cizinců na území republiky zabývá několik organizací. Příliv cizích státních příslušníků eviduje Ministerstvo vnitra. Mezi ostatní orgány státní správy, které mají v kompetenci je zejména MPSV, které eviduje cizince v ČR zaměstnané. Cizinci podnikající v ČR na živnostenský list spadají pod evidenci MPO. Z těchto dat vychází ČSÚ v pub-

¹ [Http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957463](http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957463) [20. 2. 2009].

² Databáze Eurostatu, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1133.47800773.1133.47803568&_dad=portal&_schema=PORTAL [20. 2. 2009].

likaci Cizinci v ČR.³ Tato publikace vychází každoročně, aktuálně je k dispozici vydání z roku 2008. Mezi informace ohledně cizinců v ČR lze nalézt i na portálech provozovaných výše zmíněnými ministerstvy.⁴

Z nevládních institucí jmenujme Mezinárodní organizaci pro migraci, která má za cíl poskytnout cizincům dostatek informací o životě v ČR. Ve spolupráci s MPSV provozuje projekt Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků⁵, kterým ČR nabízí ve zkrácené lhůtě povolení k trvalému pobytu v ČR. Dále v Praze existuje i Multikulturní centrum⁶, jehož portál obsahuje všeobecné informace o migraci, odborné studie atd. Vzhledem k tématu budeme vycházet zejména z dat ministerstva vnitra, ČSÚ a souhrnné publikace o migraci OECD International Migration Outlook 2008. Nejprve se zaměříme na celkový počet cizinců v ČR podle státní příslušnosti ve zkoumaném období, který je obsahem tabulky č. 1.

Tab. č. 1: Celkový počet imigrantů v ČR¹ (v tisících)

Stát/ rok		2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Ukrajina	51,8	59,1	62,3	78,3	87,8	102,6
2.	SR	53,2	61,1	64,9	47,4	49,4	58,4
3.	Vietnam	23,9	27,1	29,0	34,2	36,8	40,8
4.	Polsko	16,5	16,0	15,8	16,3	17,8	18,9
5.	Rusko	12,4	12,8	12,6	14,7	16,3	18,6
6.	Německo	4,9	5,2	5,2	5,8	7,2	10,1
	Celkem*	210,8	231,6	240,4	254,3	278,3	321,5

¹ Ukazatel zahrnuje cizí státní příslušníky s dlouhodobým vízem (více než 90 dní) dlouhodobým nebo trvalým pobytem v ČR.

* Jedná se o největší imigrantské skupiny v ČR.

Pramen: OECD, International Migration Outlook 2008, str. 340.

V roce 2006 se podle databáze OECD podíleli cizinci na celkové populaci i pracovní síle 2 % a na zaměstnanosti 1,8 %. Pro porovnání, ve Švédsku se podíl na populaci, resp. pracovní síle pohyboval na úrovni 15 % resp. 13,5 %, ve Švýcarsku dosahovala hodnot ještě vyšších.⁷ Česká republika je pochopitelně atraktivní

³ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_publikace [20.2.2009].

⁴ Př. www.cizinci.cz [20.2.2009].

⁵ <http://imigrace.mpsv.cz/> [20.2.2009].

⁶ <http://www.migraceonline.cz/> [20.2.2009].

⁷ OECD (2008b), str. 69.

zejména pro obyvatele ze zemí s nižší ekonomickou úrovní. Z tabulky je v případě Ukrajiny, SR, Vietnamu i Ruska patrná vazba mezi celkovým počtem imigrantů a četností nově příchozích z daného státu, přičemž počet státních příslušníků z Ukrajiny, Vietnamu, Ruska i Německa trvale rostl po celé sledované období. Tato vazba neplatí pro Polsko, polští státní příslušníci zde tedy byli usazeni již před rokem 2001 a jejich počet byl po celé sledované období relativně stabilní. V letech 1997-2000 počet Poláků trvale usazených v ČR klesal, a to z 25 tisíc v roce 1997 na 17 tisíc v roce 2000. Z tohoto vývoje lze usoudit, že ČR není pro Poláky z hlediska trvalé migrace atraktivní, a to i přes růst v letech 2004-2006. Počet Poláků v ČR totiž ani v roce 2006 nedosahoval stavu z roku 1997.⁸

V případě Slovenska celkový počet trvale usazených Slováků v ČR mezi roky 2003 a 2004 poklesl, a to z 65 na 47,4 tisíce. Ačkoliv v letech 2004-2006 došlo opět k nárůstu počtu slovenských občanů v ČR, jejich počet v roce 2004 byl nižší než v roce 2003, a to o 6 tisíc. Jedná se pouze o cizince v ČR trvale usazené, vycházející z evidence Cizinecké policie, spadající pod Ministerstvo vnitra.

Tabulka č. 2, shrnuje příliv cizinců do ČR ve stejném období. Předpokládáme zde trvalý nebo dlouhodobý pobyt na území ČR. Na základě dat můžeme pozorovat rapidně rostoucí příliv cizinců. Jejich počet vzrostl mezi roky 2001 a 2006 o 54 tisíc. I přes tento nárůst je nutné zmínit, že ČR dosud rozhodně není zemí, kam míří hlavní proudy imigrantů.

Mezi prvními deseti státy z hlediska přílivu cizinců jsou ekonomiky, mimo USA a sousední SR, kde je ekonomická úroveň znatelně nižší. Země skupiny V4 se na přílivu cizinců podílely různou intenzitou. Největší příliv cizinců byl ze států V4 ze Slovenska, které na celkovém přílivu cizinců bylo po celé sledované období na druhém místě. Příliv občanů SR do ČR dosahoval nejvyšších hodnot v letech 2002-2003, po roce 2004 došlo k poklesu tohoto přílivu na pouhých 6,8 tisíce za rok. Co se týče trvalé nebo dlouhodobé migrace obyvatel z Polska, byla z hlediska četnosti na 9. místě. Příliv Poláků do ČR má však na rozdíl od ČR relativně stabilní charakter, v letech 2002-2005 se pohybovala mírně nad tisíci obyvateli za rok, v roce 2006 došlo opět k jejímu poklesu. Z hlediska trvalé migrace do ČR ze států V4 se proto budeme zabývat pouze přílivem ze SR a Polska, přičemž podstatnější je migrace ze SR.

Nyní se zaměříme na zaměstnanost cizinců, tedy na data z registrů MPSV, konkrétně Správy služeb zaměstnanosti, která shromažďuje údaje úřadů práce a MPO, který poskytuje data ohledně počtu cizinců s živnostenským oprávněním. V tomto případě je vývoj státních příslušníků ze států V4 zaměstnaných v ČR odlišný. Tato data jsou dostupná na webových stránkách ČSÚ. Evidován je i rok 2007, údaje jsou vždy k poslednímu dni daného roku. Vývoj cizinců zaměstnaných v ČR v letech 2000-2007 znázorňuje tabulka č. 3.

⁸ [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B900334BBE/\\$File/co1r02.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B900334BBE/$File/co1r02.pdf) [22.2.2009].

**Tab. č. 2: Příliv imigrantů do ČR podle st. příslušnosti, 2001-2006¹
(v tisících)**

Stát/rok		2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Ukrajina	2,8	10,7	15,5	16,3	23,9	30,2
2.	SR	2,4	13,0	23,7	15,0	10,1	6,8
3.	Vietnam	2,2	5,7	3,6	4,5	4,9	6,4
4.	Rusko	0,7	2,4	1,8	2,0	3,3	4,7
5.	Moldavsko	0,2	0,8	1,2	1,0	1,7	2,4
6.	USA	0,1	0,7	0,9	0,7	1,4	1,8
7.	Mongolsko	NA	NA.	0,5	0,6	0,9	1,5
8.	Čína	NA	NA	0,5	0,5	0,8	1,4
9.	Polsko	0,4	1,7	1,6	1,8	1,3	0,9
	Celkem*	11,3	43,6	57,4	50,8	58,6	66,1

¹ Indikátor zahrnuje počet nově příchozích státních příslušníků, kteří v daném roce získali povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu v ČR. NA – data nejsou k dispozici,

* Zahrnuje i imigranty ze států v tabulce neuvedených.

Pramen: Vlastní zpracování na základě OECD, International Migration Outlook 2008, str. 301.

Tab. č. 3: Cizí státní příslušníci zemí V4 zaměstnaní v ČR, 2000-2007

Stát/rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Maďarsko	161	172	198	179	240	274	353	559
Polsko	8 712	7 712	8 419	8 529	10 133	13 929	18 387	24 931
Slovensko	70 237	70 606	63 733	66 176	68 575	84 016	99 637	109 917
Celkem v ČR*	164 987	167 652	161 711	168 031	173 203	218 982	250 797	309 027

*I státní příslušníci zde neuvedení.

Pramen: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost [22.2.2009].

Jak již bylo konstatováno výše, počet Maďarů, zaměstnaných v ČR, je v porovnání s Poláky a Slováky velmi nízký. Ačkoliv ve sledovaném období vzrostl počet zaměstnaných maďarských státních příslušníků v ČR, jedná se pouze o několik set osob. Mnohem větší zastoupení na celkové zaměstnanosti cizinců v ČR měli polští státní příslušníci, jejich počet mezi roky 2000 a 2007 vzrostl o více než 16 tisíc. Vzhledem k tomu, že se počet trvale usazených Poláků v ČR se v letech 2001-2006 změnil jen mírně (viz. tab. č. 1), můžeme usoudit, že valná většina polských státních příslušníků využívá možnost dojíždění za prací do ČR.

Toto potvrzuje i nárůst v zaměstnanosti po roce 2004. Mezi roky 2004 a 2007 vzrostl jejich počet o více než 13 tisíc, tedy více než dvojnásobně. Data v tabulce č. 3 dále potvrzují i výpočty procentuálních změn počtu zaměstnaných cizinců z V4 ve stejném období, které jsou obsahem tabulky č. 4.

Tab. č. 4: Změna počtu státních příslušníků zemí V4 zaměstnaných v ČR, 2000-2007 (v %)

Stát/rok	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Maďarsko	6,8	15,1	-9,6	34,1	14,2	28,8	58,4
Polsko	-11,5	9,2	1,3	18,8	37,5	32,0	35,6
Slovensko	0,5	-9,7	3,8	3,6	22,5	18,6	10,3

Pramen: Vlastní výpočty na základě http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost [22.2.2009].

Zatímco v období před vstupem do EU byly meziroční změny počtu cizinců na poměrně nízké úrovni, po vstupu do EU byly tyto změny podstatně markantnější u všech třech skupin. Již mezi roky 2003 a 2004 byl vysoký procentuální nárůst počtu cizích pracovníků z Polska a Maďarska, o 19 %, resp. o 34 %. O rok později vzrostl počet slovenských pracovníků o 22 %. Je třeba si nicméně uvědomit, že vzhledem k nižšímu absolutnímu počtu zaměstnaných Maďarů a Poláků v porovnání se Slováky, je jejich dynamika růstu vyšší.

Největší skupinu zaměstnaných cizinců ze států skupiny V4 tedy tvořili slovenští státní příslušníci, kteří se v roce 2007 podíleli třetinou na celkové zaměstnanosti cizinců v ČR. Jejich nárůst měl od roku 2002 do roku 2007 trvalý charakter, přičemž největší přírůstky zaměstnanosti Slováků spadaly do období 2004 a 2005. Po roce 2004 však rostl počet Slováků trvale nebo dlouhodobě usazených v ČR klesajícím tempem, absolutní přírůstky Slováků zaměstnaných v ČR však byly po roce 2004 v porovnání s obdobím před 2004 podstatně vyšší.

Nyní tedy přistoupíme k zodpovězení hlavní teze, tedy, jak se změnil průměrný roční přírůstek cizích státních příslušníků ze skupiny států V4 v období předcházejícímu (2001-2003) a následujícímu vstupu do EU (2004-2007). Z tabulky č. 5 vyplývá, že v období předcházející vstupu do EU rostl počet zaměstnaných cizinců z Maďarska pouze mírně, v průměru o 4 %, počet Poláků se v podstatě neměnil a počet Slováků dokonce klesal, v průměru o necelé 2 % ročně. Po vstupu do EU byla průměrná tempa růstu ve všech případech kladná. Počty pracovníků z Polska i Maďarska rostly průměrně 30% tempem, v případě pracovníků ze SR bylo průměrné tempo růstu nižší (14 %), což je ale opět způsobeno jejich velkým absolutním počtem v ČR. Z hlediska absolutních hodnot byly

přírůstky počtu zaměstnaných Slováků naopak nejvyšší, mezi roky 2003 a 2007 rostl jejich počet o více než 46 tisíc.

Tab. č. 5: Průměrné změny počtu zaměstnaných cizinců z V4, 2001-2003 a 2004-2007 (v %)

Stát/období	2001-2003	2004-2007	Změna počtu zaměstnaných 2007/2003, v %
Maďarsko	4,1	30,2	212
Polsko	0,3	30,9	192
Slovensko	-1,8	13,7	66

* Změna v celkovém počtu zaměstnaných mezi jednotlivými roky v rámci sledovaného období.
 Pramen: Vlastní zpracování na základě http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost [20.2.2009].

Lze tedy konstatovat, že po roce 2004 došlo v případě všech tří států skupiny V4 k nárůstu zaměstnanosti cizích státních příslušníků v ČR. Nárůst byl patrný v procentuálním vyjádření u cizích státních příslušníků Maďarska a Polska, a to zejména díky relativně malému výchozímu počtu zaměstnaných, jejich dynamika byla díky tomu poměrně vysoká. Slovenští státní příslušníci se podíleli po celé sledované období na celkové zaměstnanosti cizinců v ČR až 30 %. Dynamika tohoto růstu byla díky výchozímu vysokému počtu zaměstnaných Slováků v porovnání s dynamikou maďarských a polských pracovníků naopak relativně nižší. Zajímavá je konfrontace ukazatelů počet zaměstnaných cizinců a počet trvale usazených cizinců ze SR a Polska. V případě obou těchto států sice rostl počet trvale usazených po roce 2004, nicméně klesajícím tempem, zatímco počet zaměstnaných rostl po roce 2004 tempem rostoucím.

Z výpočtů lze vyvodit, že vstupem do EU se z pozice Poláků a Slováků nezměnila atraktivita ČR jako státu k dlouhodobému nebo trvalému usazení, ale vzrostla atraktivita státu z hlediska získání pracovního místa. To svědčí o nárůstu přeshraniční migrace osob trvale usazených ve svém domovském státě, ale pracujících ve státě sousedním, díky možnosti volného pohybu osob v rámci EU.

2. Struktura imigrace

V druhé části textu se budeme zabývat strukturou zaměstnaných polských a slovenských státních příslušníků v ČR podle sektorů a dosaženého vzdělání. Strukturu imigrace podle nejvyššího dosaženého vzdělání eviduje ČSÚ jen za rok 2007 a to pouze u největších imigrantských skupin (Ukrajina, Vietnam, Rusko, SR, Polsko). V případě zaměstnání cizinců podle sektorů vycházíme z dat OECD.

Z těchto dat lze částečně vyvodit, jaká zaměstnání jsou pro příchozí cizince atraktivní. Kvůli zaměření článku se dále budeme zbývat pouze cizinci ze SR a Polska, pracovníky z Maďarska vzhledem k velmi nízkému počtu a nedostatku dat analyzovat nebudeme. V tabulce č. 6 se nejprve zaměříme na zaměstnanost cizinců podle sektoru v ČR a v EU-25.

Tab. č. 6: Cizinci v ČR, v EU-25, podle zaměstnání v sektoru, (v %, průměr 2005-2006)

Sektor/oblast	ČR	EU-25
Zemědělství	3,4	2,3
Dobývání surovin, výroba, energetika	29,8	19,3
Stavebnictví	10,5	9,9
Obchod	15,5	12,7
Pohostinství	5,9	8,6
Školství	4,4	5,3
Zdravotnictví a soc. služby	6,2	9,6
Administrativa, domácnost	4,0	8,5
Jiné služby	20,3	23,8
Celkem	100,0	100,0

Pramen: OECD, International Migration Outlook 2008, str. 73.

Tabulka ilustruje rozdíly mezi sektory, ve kterých jsou cizinci zaměstnáni v ČR a v EU-25. Nejvíce patrný je rozdíl v sektoru „Dobývání surovin, výroby, energetika“, kde bylo v letech 2005-2006 zaměstnáno o 10 % více cizinců než v EU-25. Mírně vyšší podíl zaměstnaných cizinců byl i ve „Stavebnictví“, a to o necelé 1 %. Menší podíl cizinců než v EU-25 byl v ČR naopak zaměstnán v sektorech „Pohostinství, Vzdělání a Zdravotnictví“. Tento fakt potvrzuje nedokončenost ekonomické transformace v ČR. Cizinci jsou tedy ve větší míře zaměstnáni v sekundárním sektoru a méně v sektoru terciárním, než je obvyklé v EU. Podle dat OECD je například ve Velké Británii pouze 16 % cizinců zaměstnáno v sekundárním sektoru a 82 % ve službách⁹, v ČR je tento poměr zaměstnanosti 40 % v průmyslu a 56 % ve službách.

Vzhledem k převažujícímu sektoru, kde jsou cizinci zaměstnáni, můžeme usoudit, že cizince v ČR zaměstnávají zejména montovních nebo výrobních. Vystává proto otázka, jaký bude budoucí vývoj této zaměstnanosti v případě

⁹ OECD (2008b), str. 73.

ztráty komparativní výhody ČR – relativně levná pracovní síla nebo při poklesu zahraniční poptávky po průmyslových výrobcích z ČR a zda tito cizinci i nadále zůstanou v ČR. Signály o propouštění cizinců v průmyslu lze již zaznamenat v důsledku finanční krize.¹⁰

Zaměstnanosti cizinců podle sektorů odpovídá i vzdělanostní struktura státních příslušníků SR a Polska v ČR víceméně potvrzuje výše zmíněné teze. V roce 2007 v ČR převažovali občané SR i Polska se vzděláním základním popř. středním vzděláním bez maturity, cizinců s vysokoškolským vzděláním byl v ČR evidován jen relativně malý podíl. Uvedené podíly ilustruje tabulka č. 7.

Tab. č. 7: Cizinci ze SR a Polska v ČR podle nejvyššího dosaženého vzdělání, v 2007 (v %)

Dosažené vzdělání	SR	PL
Základní	18	24
Střední bez maturity	37	56
Střední s maturitou	19	13
Vysokoškolské	11	7
Nezjištěno	15	0

Pramen: Interní databáze ČSÚ, data převzatá z MPSV.

Tato čísla dále potvrzuje i OECD, podle nichž pouze necelých 13 % cizinců v ČR disponuje terciárním vzděláním. V porovnání s průměrem OECD (25 %), Irskem (41 %) nebo Kanadou (37 %)¹¹ se jedná o velmi malý podíl vysoce vzdělaných cizinců v ČR. Vzhledem k tomu, že s rostoucím dosaženým vzděláním roste i adaptabilita a zaměstnatelnost pracovní síly, nejsou tato čísla pro ČR nejlepší vizitkou. Svědčí o tom, že ČR v mezinárodní „soutěži“ o kvalifikovanou pracovní sílu silně zaostává za rozvinutými tržními ekonomikami.¹² I přes projekt Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků MPSV je tedy jejich podíl velmi nízký.

¹⁰ http://ekonomika.ihned.cz/c4-10070860-30283240-001000_d-skoda-se-zbavi-kolem-1500-agenturnich-pracovniku [20.2.2009].

¹¹ OECD (2008b) str. 58.

¹² Příkladem dobře vypracovaného systému „lákání“ imigrantů může být Kanada. Na oficiálních webových stránkách Kanady funguje aplikace, díky které si mohou kvalifikovaní pracovníci vypočítat své šance na imigraci do Kanady. Ze šesti základních faktorů má největší vliv dosažené vzdělání, znalost angličtiny a francouzštiny, věk (preferovaná věková skupina je 21-49 let), pracovní zkušenosti a adaptabilita. Pro úspěšné absolvování je potřeba 67 bodů z celkových 100. Více informací viz <http://www.cic.gc.ca/english/immigrate/skilled/apply-factors.asp> [20.2.2009].

Závěr

Pokud chceme zodpovědět hlavní tezi článku, můžeme potvrdit v úvodu vyslovený předpoklad, že po vstupu do EU vzrostla dynamika pohybu pracovních sil zejména ze SR a z Polska. V případě slovenských pracovníků v ČR byl růst (vyjádřený jako změna průměrného ročního přírůstku nových pracovníků v období 2004-2007) 14 %, přičemž počet Slováků v ČR činil v roce 2007 téměř 110 tisíc. Počet polských státních příslušníků se zvýšil po vstupu do EU z 10 tisíc v roce 2004 na téměř 25 tisíc v roce 2007. Ačkoliv jejich počet je celkově podstatně nižší než u slovenských státních příslušníků, byl jejich procentuální nárůst v průběhu relativně krátkého období poměrně významný.

Po vstupu ČR do EU a po odstranění administrativních překážek se snížil počet trvale usazených cizinců, ale zvýšila se přeshraniční migrace pracovníků, umožněná volným pohybem osob. I přes výše uvedená fakta a nárůst počtu cizích pracovníků v ČR je nutné si uvědomit, že nejsme státem, který by přitahoval vysoký počet imigrantů. V ČR byl v roce 2006 podle OECD podíl cizinců na celkové populaci 2 % a na pracovní síle 1,8 %, v ostatních ekonomikách V4 byly tyto podíly ještě nižší. Problematika imigrace a cizí pracovní síly není ve státech střední Evropy zdaleka tak významná jako ve státech EU-15. Ačkoliv se zejména ČR a v menší míře i např. Maďarsko se v posledních několika letech museli vyrovnat s nárůstem počtu cizinců i cizí pracovní síly. Dále se potvrdil i na začátku konstatovaný fakt, že hlavními motivy ekonomické migrace byly ve všech případech rozdíly HDP na obyvatele, rozdíly v tempech ekonomického růstu a velikosti emigrantské menšiny.

Cizí pracovní síla míří hojně do sekundárního sektoru, zejména do oblasti „Dobývání surovin, Výroba, Energetika“ (30 %) a v mnohem menší míře než je tomu v EU-15 míří do sektoru služeb. Potvrzuje se tedy, že stále existují rozdíly mezi strukturou ekonomiky ČR a států EU-15 a že ekonomická transformace ČR dosud není ukončená. Ani vzdělanostní struktura cizinců v ČR se zatím nepodobá struktuře ve vyspělých tržních ekonomikách. Ačkoliv jsou z ekonomik V4 k dispozici data pouze za SR a Polsko, v obou případech tvoří největší podíl pracovní síla se středoškolským vzděláním, následovaným pracovníky se vzděláním základním. Podíl vysokoškolsky vzdělané pracovní síly se pohyboval do 10 %. Pokud do ČR proudila vysoce kvalifikovaná pracovní síla, jednalo se zejména o pracovníky ze zemí EU-15 nebo USA, primárně managery nebo odborníky vyslané mateřskými firmami do svých poboček. V druhém případě to byli odborníci najatí českými firmami, protože na domácím trhu práce byl takto kvalifikovaných pracovníků nedostatek. ČR tedy není atraktivní pro vysoce kvalifikované cizince ze států s nižší ekonomickou úrovní a v mezinárodní „soutěži“ o kvalifikovanou pracovní sílu silně zaostává za rozvinutými tržními ekonomikami.

Po vstupu do EU se pro sousední státy zvýšila atraktivita ČR jako země, kde je výhodné získat pracovní místo a to zejména díky rozdílům mezi HDP na obyvatele, vysokému ekonomickému růstu a s tím spojené poptávce po pracovních silách. Je otázkou, jak se bude tento druh imigrace dále vyvíjet v letech 2008-2010 kvůli dopadům celosvětové ekonomické krize, která bude mít na trh práce exportně zaměřené české ekonomiky bezesporu vliv. V následujícím období můžeme proto očekávat pokles poptávky po cizích pracovních silách a s tím spojený odliv těchto pracovníků zpět do svých domovských zemí. Z dlouhodobého hlediska se ale domníváme, že počet cizích pracovníků bude mít díky konvergenci české ekonomiky k EU-15 převážně rostoucí charakter a že se podíl cizí pracovní síly na českém trhu práce bude zvyšovat.

Seznam použité literatury:

- 1) Cazes, S.; Nešporová, A. (2003), Labour Markets in Transition, Balancing flexibility&security in Central and Eastern Europe, ILO, Geneva, ISBN 92-2-113-723-6.
- 2) Eurostat (2008). Europe in figures, Yearbook 2008, Luxembourg.
- 3) Landesmann, M. (2002), Structural Changes in the Transition Economies 1989-1999, WIIW, Vienna.
- 4) ČSÚ (2008). Cizinci v ČR, Praha.
- 5) National Action Plan, Česká republika, 2004.
- 6) OECD (2008a). Education at Glance 2008, Paris, ISBN 978-92-64-03287-3.
- 7) OECD (2008b). International Migration Outlook 2008, Paris, ISBN 978-92-64-04565-1.
- 8) OECD (2008c). Employment Outlook 2008, Paris, ISBN 978-92-64-04632-0.
- 9) OECD (2007). International Migration Outlook 2007, Paris, ISBN 978-92-64-03285-9.

Summary:

Current Development and Structure of Economic Immigration from the Visegrad 4 Group States to the Czech Republic

The article focuses on topic of immigration from the states of the Visegrad 4 Group to the Czech Republic within the period 2001-2007. In general we presume that the EU access and had a positive impact on immigration due to the abolition of the administrative barriers. The aim of the article is to state if the EU access (Eastern Enlargement) had an impact on immigration flows to the Czech Republic. In the other part is discussed the structure of the economic immigration.

Keywords:

Immigration, EU, Czech Republic, Labour Force, Visegrad Group